

Neden Evrim Kuramından Korkuyoruz?

Can YAĞIZ
ODTÜ Felsefe Bölümü

Darwin Kuramı bilim ve düşünce tarihinde kendisinden önce ve sonra ortaya çıkan diğer bilimsel devrimlerden doğası gereği daha tehlikeli öngörülerde bulunur. Öncelikle bu kuramın en temel görüşlerine kısaca bir göz atmak özellikle son yıllarda Zeki Tasarımcıların açtığı savaşın ve bazı grupların bu kuramı insanın süre gelen ahlak anlayışının karşısındaki en büyük tehlikelerden

biri olarak görmesinin nedenlerini anlamakta yararlı olacaktır. Aşağıda açıklamaya çalışacağım maddeler, kendisine yönelen itirazlar ışığında kuramın hangi kısımlarının şiddetli eleştirilere (her ne kadar bunların bir çoğu günümüz bilim yapma yönteminin çok dışında geliştirilen itirazlar olsa da) maruz kalmasının nedenlerini anlamaya yöneliktir. Evrim kuramının genel düşünme biçimlerimizle ters düşen noktalarını yüzeysel bir bakışla dört ana başlık altında toplamak mümkündür.

Evrin Amaçsızdır: Evrim kuramı ve evrimin motoru olarak kabul edilen doğal seçim tamamen amaçsız bir süreçtir. Her ne kadar günlük dilde evrimsel açıklamalar sanki içinde bir amaç taşıyormuş izlenimi verse de bu çoğunlukla kuramın görülerinin daha anlaşılır kılınması adına içine düşülen bir yanıltır. Örneğin 'evrimin tek amacı bireylerin kendi genlerini ('gen' teriminin Darwin'den çok daha sonra ortaya atıldığı için altını çizmek bu noktada faydalı olacaktır. Burada öne sürülen görüşler Darwin'in sadece kendi eserlerinde ortaya attığı iddialardan çok bugün evrim kuramından ne anladığımıza işaret etmektedir) bir sonraki kuşakta temsil etmesidir' ifadesinde olduğu gibi. Evrim sürecinin (bahsi geçen belirli bir evrim sürecinin son halindeki durum) sonunda hayatta kalmayı başaranlar kendisinden önce bu başarıyı sağlamış olan atalarının genlerini taşımaktadırlar. Ancak bu temsil bir amaç sonunda ortaya çıkmış bir durum değil, *sadece mevcut olan durumdur*. Bu amaçsızlık düşünce tarihi açısından kolay kabul edilebilir, rahatça anlaşılabilir bir durum değildir. Aristoteles'den bu yana olagelen her değişim ya da her vakanın bir amaç uğruna meydana geldiği

kanıksanmış bir tutumdur. Hatta bazı yönlerden bu tutumun insanın doğaya ve kendisine olan merakının nedeni olduğu dahi söylenebilir. Dış dünyada ya da zihnimizde ortaya çıkan her türlü olayı bir sistem içerisinde düşünüp, adlandırma zihinsel ve bilimsel etkinliklerimizde bağlı olduğumuz bir alışkanlıktır. Evrim düşüncesinin dinamitlediği temel de tam olarak budur.

Evrim kuramına göre biyolojik düzen, bireylerin hayatta kalabilme ya da genlerini temsil etme savaşlarının tesadüfî sonucundan başka bir şey değildir. Dolayısıyla kuralları tanrı tarafından koyulmuş bir dünyadan ya da herhangi bir yaratıcıdan söz etmek en azından var olan evreni açıklamak adına anlamsızdır. Üzerine konuşulabilecek tek şey amaçsız, saf bir düzendir.

Evrim herhangi bir noktaya yönelmemiştir:

Bu ikinci özellik de açıklamaya çalıştığım ilk özellikle sıkı bir ilişki içerisinde. Evrim kuramına göre organizmalar zorunlu olarak daha 'üstün' organizmalara dönüşemezler. Evrim sadece uyum gücünü (fitness) artırır. Yani bir parazit en az bir kaplan ya da insan kadar mükemmeldir. Bu

görü de kendisinin ve evrenin sonsuz ilerlemesine (progress) inanan modern insan için yutulması zor bir lokmadır.

Modernitenin çıkış noktası 'ilerleme' fikridir. İlerleme fikri de her zaman daha iyiyi daha üst seviyeleri ima eder. Kıta Avrupa'sı Rönesans'dan itibaren bu fikre sıkı sıkıya sarılmıştır. Aklına tapınmayı öğrenen modern insan, kuşku götürmez bir şekilde kendini yaşam hiyerarşisinin tepesine tereddüt etmeden yerleştirmiştir. Mevkisine olan bağlılığı da doğaya ve modern olmaya hükmetme gücü arttığı ölçüde artmıştır. "Mükemmel" in ne olduğuna dair şüphelerimizi, doğru algılanabildiğinde, sorgulamamıza yol açan evrim kuramı kolaylıkla modern insanın "modern" olma adına yaptığı etkinlikleri (ekonomik, sosyal, felsefi, vs.) ve bunları meşrulaştırma yöntemlerini alt üst edebilecek potansiyele sahiptir.

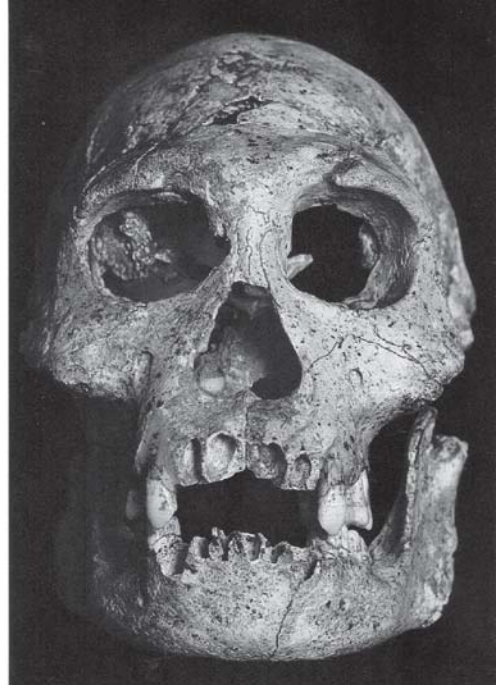
Bütün varoluş madde temellidir: Evrim kuramı tutarlı bir maddecilik sergiler. Zihin, ruh, tanrı sadece nörolojik karmaşıklıkların (complexities) sonuçlarına yapılan atıflar, adlandırmalardır. Uzun yıllar soğuk savaşın gölgesi altında şekillenen,

komünizm paranoyası yaşayan insanlar için aynı zamanda komünizmin temeli olan bu katı maddecilik her yanıyla korkutucudur.

Evrin kuramının geleceğe ilişkin tek öngörüsü seçilimin sonsuz bir süreç olması ancak neyin seçileceğinin kör bir süreç olduğudur: Burada asıl bahsi geçen konu biyolojinin yasalarının olup olamayacağı sorunsalıdır. Fizik, kimya gibi diğer temel bilimlerde “yasalar”la çalışan, onlarla iş yapan, ya da yapılan işleri tüketen, kullanan modern insan için bu kör süreç evrim kuramına olan inancın sarsılmasını kolaylaştırmaktadır. Evrim kuramı geçmişte meydana gelen değişimleri açıklama konusunda başarılı gözükse de, doğal süreçlerin, koşulların belirsizliği ve tahmin edilemezliği geleceğe ilişkin tahminleri neredeyse imkânsız kılmaktadır.

Bu dört nokta eşliğinde apaçıktır ki Evrim Kuramı sosyal ekonomik ve siyasi yaşamımızla birebir ilişki içerisindedir. Böyle olması da son derece doğaldır çünkü evrim teorisi evrenin her köşesine uygulanabilir fizik yasaları arayan Newton gibi top yekun bir açıklama girişimidir. Aslında bir jeolog olan Darwin'in tüm açıklamalarının, bütünsel

olarak tüm evrene ve bizim evreni anlama biçimimize yönelik olduğu unutulmamalıdır.

Bütün büyük bilimsel devrimler ortaya çıktıkları dönem için tehlikelidirler, ancak bence Darwin kuramı kendisinden önceki devrimlerden son derece farklı bir yapı sergilemektedir. Evrim kuramı doğrudan bizim biyolojik varoluşumuza ilişkindir. Sıradan (temel bilimlerle uğraşmayan) insanın günlük yaşamını ya da hayata bakışını değiştirmesi açısından, örneğin görecelik kuramı ile evrim kuramı arasında mukayese edilemez bir fark vardır. Evrim kuramının kabulü ahlakın temellerinin yok edilmesinden dolayı insanı olagelen her ahlaki yasanın en azından tekrar gözden geçirilmesine zorlamaktadır. Belki de temel bilimlerle hiç bir alakası olmamasına rağmen Evrim kuramına fanatikçe saldıran ya da aynı şekilde savunan toplulukların var olma nedeni de Evrim kuramının yukarıda belirtilen dolaysız ve kolayca kesilip biçilemeyen özelliğidir. Kopernik devrimiyle, tanrının kendisini evrenin merkezine koyacak denli sevmediğini anlayan insanoğlu, evrim kuramıyla kendisinin nihai amaç olmadığı ve dünyanın kendisi için yaratılmadığı iddialarıyla yüz yüze kalmıştır.

Sonuç olarak Evrim Kuramı üzerinde düşünüldükçe aslında daha da tehlikeli olan; her yöne çekilebilmesiyle (her ne kadar bu amaç uğrunda çarpıtılsa da) bu tehlikeyi daha da körükleyen, açıklama yaparken kullandığı tüm öğeleri test edilmeye ve yanlışlamaya açık *bilimsel bir kuramdır*. Argümanları ne denli radikal ve düşünme biçimi alışkanlıklarımızdan ne denli farkı olursa olsun, insanoğlunun belki de en değerli etkinliği olan bilimi önyargılardan uzak bir şekilde anlamaya çalışmak insanoğlu için son derece olumlu sonuçlar doğuracaktır.